

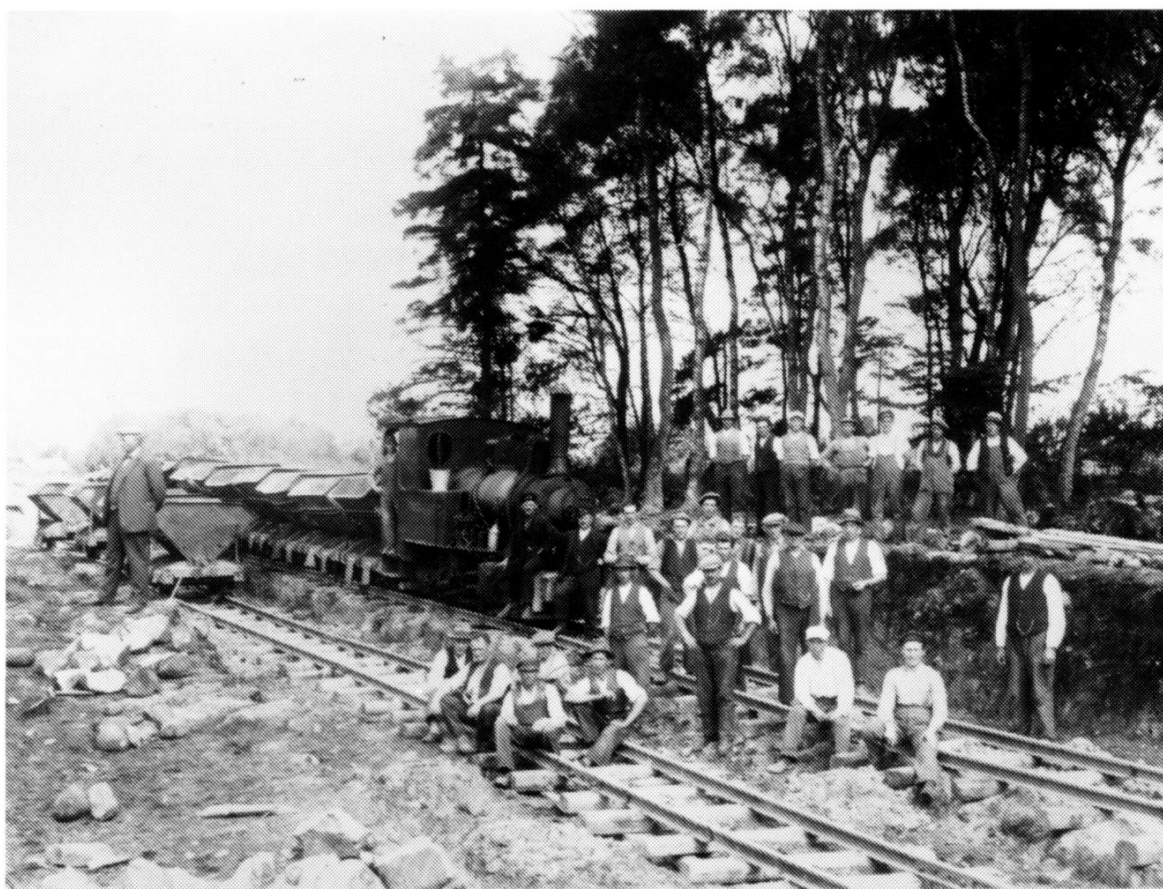
nøglehullet

22. ÅRGANG
NR. 2 · 2005

TIL LOKAL-
HISTORIEN

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD KOMMUNE

I årene omkring 1933 anlagdes dobbeltspor på Nordbanen fra Holte til Hillerød. Ved den lejlighed ændredes de mange baneoverskæringer i niveau til viadukter og broer. I Lillerød blev der bygget en viadukt, hvor Amtsvej blev ført under banen. I denne sommer udvides viadukten, så den kan klare det stigende trafikpres på Amtsvej. Vort foto viser udgravningen til vejunderføringen set fra Tokkekøb Hegn, og det ses, at jordfylden køres væk med tipvogne på spor, lagt til lejligheden, direkte på jorden. I dette Nøglehul har vi set på banens over- og undergange.

PROGRAMMET

SOMMERUDFLUGT

Søndag den 12. juni 2005 kl. 13.30-ca. 16.00:

Den årlige sommerudflugt for medlemmerne går i år til **Gilleleje Museum** og det nyåbnede **Fyrhistorisk Museum** på Sjællands nordligste punkt, Nakkehoved.

Vi mødes kl. 13.30 foran Gilleleje Museum, Vester Brogade 56 i Gilleleje og får derefter en rundvisning på museet af en lokal omviser. Udstillingen spænder fra istid til nutid og omfatter bl.a. det gamle fiskerlejes historie samt historien om de danske jøders flugt til Sverige under 2. verdenskrig.

Fra Gilleleje Museum kører vi til Vestre Fyr, Fyrvejen 25 A, Gilleleje, hvor vi bliver vist rundt på det helt nyåbnede Fyrhistoriske Museum på Nakkehoved. Her fortælles om de første fyrinstallationer i Kattegat og Øresund fra 1560 og om de to fyr ved Gilleleje, Østre og Vestre Fyr, der blev opført først i 1770'erne. Kulturlandskabet omkring Nakkehoved var sidst i 1800-tallet et internationalt kendt udflugtsmål, hvor man kunne nyde den fantastiske udsigt samt bese fyrmester Fabers have.

Pris pr. person: 50 kr.

Det vil være muligt at købe øl/vand inden turen går hjem igen.

Tilmelding er ikke nødvendig.

Det første Nakkehoved Fyr, før 1904.

Udgravningen til den tiltrængte viaduktudvidelse, maj 2005.

OVER BANEN – ELLER UNDER

Af Ole Høegh Post

Rundt om i Allerød Kommune, ikke mindst i Lillerød, afhjælpes tidens trafikproblemer med jævne mellemrum gennem nogle nødvendige anlægsarbejder – der giver et stadig ændret gadebillede.

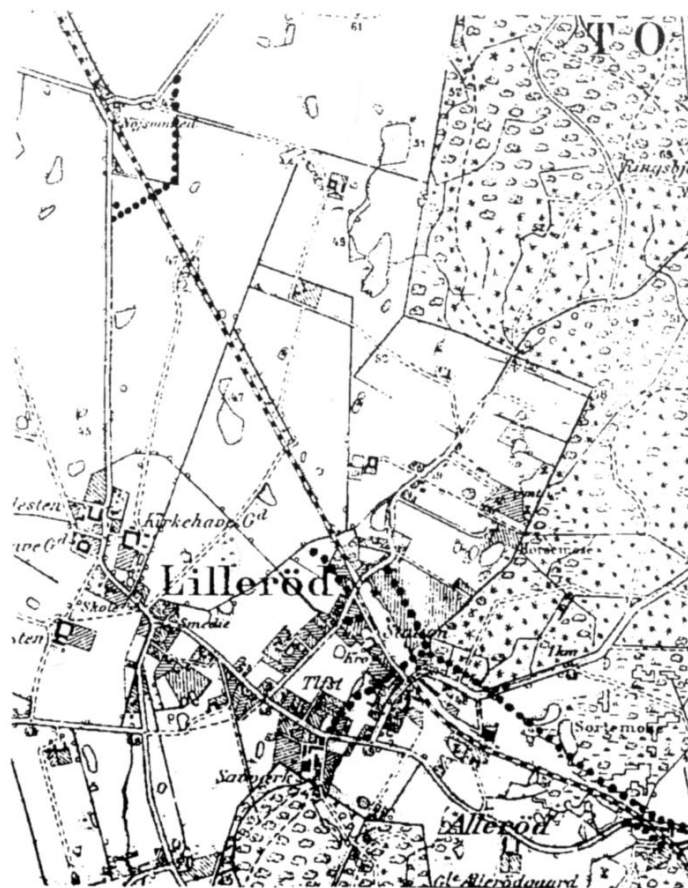
Dagens vejnet bygger på de oprindelige veje mellem landsbyerne, men billedet udviskes med nye overordnede veje, der ofte helt dominerer det gamle vejnet.

Det er naturligt nok biltrafikken, der styrer denne udvikling, og selv i Lillerød er der nu blevet plads til f.eks. fem moderne rundkørsler; flere er i vente.

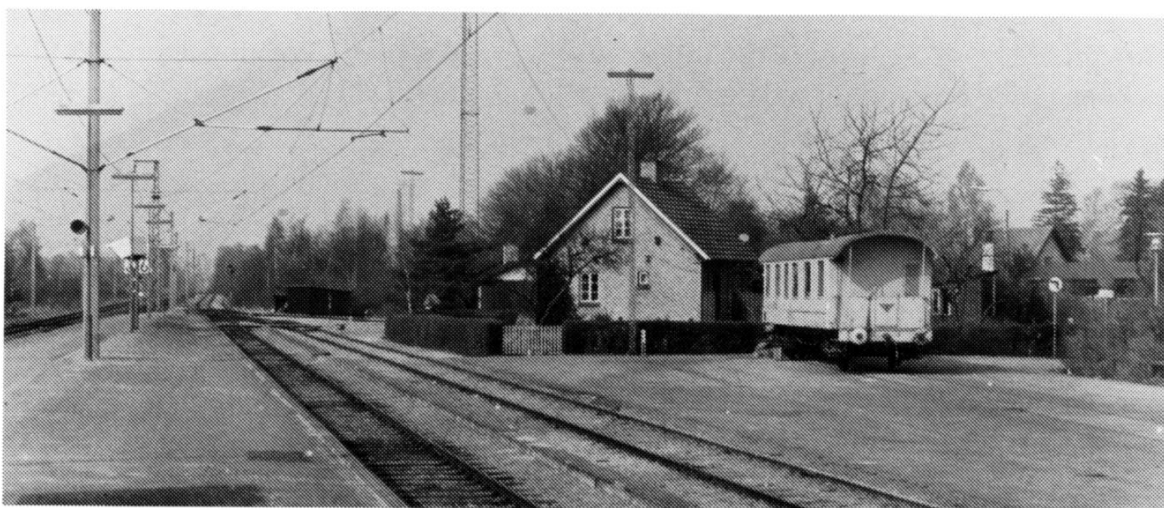
Men lad os kaste et blik på et igangværende anlægsarbejde: Viadukten under jernbanen ved Amtsvej skal udvides. Et ganske kompliceret projekt i sig selv, men intet imod det oprindelige udgravningsarbejde for mere end 70 år siden. Da Nordbanen i 1864 skar sig gennem Nordsjælland og delte sogne, ejerlav og byområder over, var vejoverføringer i niveau rigeligt til datidens trafik. Trafikken gennem Lillerød var mest hestevogne og træsko, og yderligere var der til de ganske få tog, der passerede om dagen, placeret ledvogtere ved alle væsentlige overgange. Faktisk boede der banepersonale i disse ganske små ledvogterhuse helt ude ved sporene, og når et tog skulle passere vejen, blev bommene sænket beskyttende ned. Således gik det stille og roligt i røg og damp, indtil man i forbindelse med

anlægget af dobbeltsporet i 1932-34 opførte broer, tunneller eller viadukter for at få vejtrafikken afviklet mere sikkert. Der var nu mange flere tog i døgnet, og vejtrafikken var til dels motoriseret.

I Lillerød by var der to gamle baneovergange: Den nordre forbandt Tokkekøbvej med M.D. Madsensvej, og „Søndre Baneovergang“ forbandt Pr. Valdemars Allé og Gammel Amtsvej. Disse to steder kunne man komme over banen, når man var i køretøjer. Yderligere gik Frederiksborgvej over banen nord for den nuværende brø der hvor Hammersholt Byvej svinger væk fra jernbanen. Vejen fortsatte så over i Gydevang til Frederiksborgvej mod Hillerød. Da man byggede broen, valgte man at flytte vejforløbet lidt mod syd. Ligeledes gik Allerødvej i syd over banen ved den nuværende Sortemosevej og udgjorde den oprindelige vejforbindelse mellem Blovstrød og Lillerød. På stedet ses stadig et lille, nu hvidmalet, ledvogterhus. Denne vej-

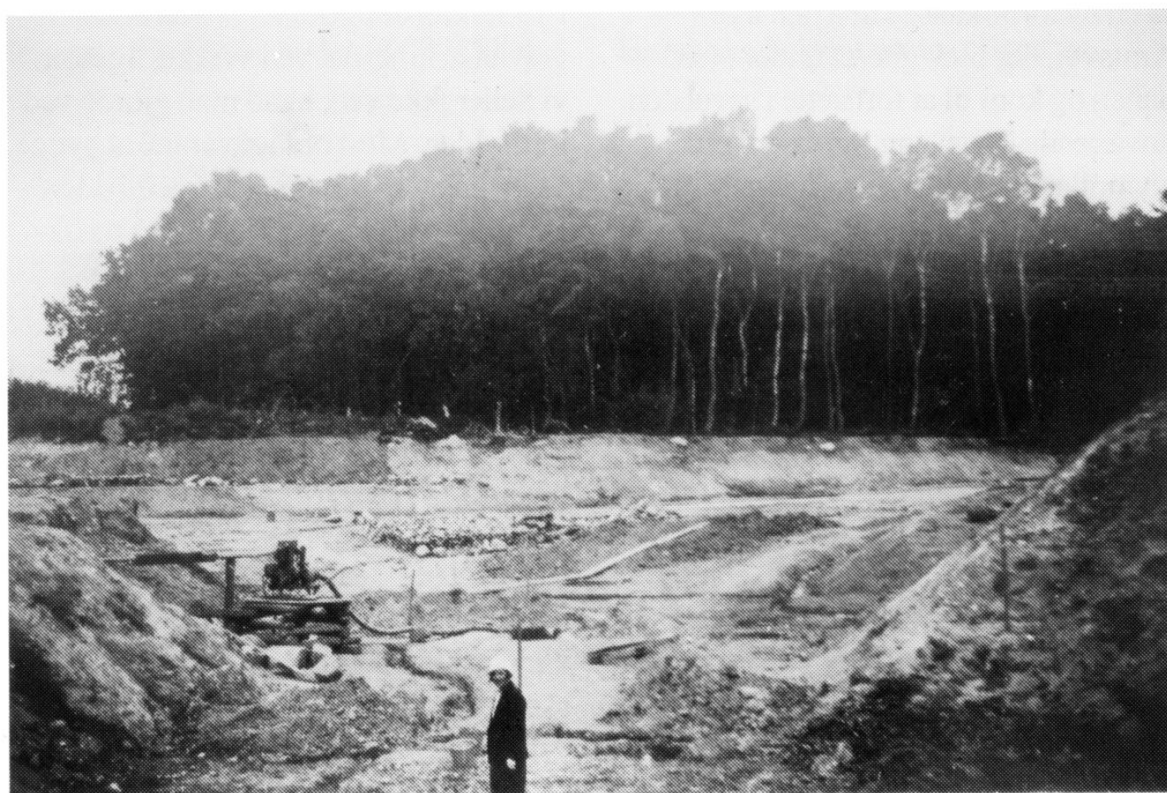
På kortet fra 1914 ses Nordre og Søndre Baneovergang samt, foruden et par markveje, vejoverføringerne ved Frederiksborgvej/Hammersholt Byvej og Allerødvej/Sortemosevej. Priklinjerne antyder de nye veje efter 1933.

Lillerøds Nordre Baneovergang blev nedlagt efter anlæggelsen af viadukten, men ledvogterhuset markerede i mange år overgangens forløb, som endnu fornemmes her i 1982.

Bommen er oppe ved Ndr. Bane-overgang – og der er langt mellem togene i 1910. Husene er „Villa Vito“ og Paradisgården, der begge forsvandt ved posthusbyggeriet i 1985.

Udgravningen til viadukten set mod øst og Tokkekøb Hegn.

Den færdigstøbte betonbro over udgravningen, der her ses vandfyldt. Bagved knejser taget på Mølcks Konditori, nu Q8 tankstation m.v.

overførsel blev lukket, og i stedet kom så en ny forbindelse i den helt nye Amtsvej, der blev gravet under Nordbanen og kom til at fortsætte i såvel den nuværende Banevang, Amtsvej (nu Nymøllevej) og i en nyanlagt vej gennem Sortemosen til Blovstrød. En ret så stor ændring i vejsystemet i de år.

Udgravningen under banen var et større arbejde, der blev udført som håndarbejde. For at få et jævnt, svagt fald på vejene ned mod viadukten, begyndtes nedgravningen langt fra stedet: Udfør Lillerød Kro (på Allerød Stationsvej), hvor Mølcks Konditori kom til at ligge højt på skrænten; udfør Pr. Valdemars Allé på Amtsvej; lige efter Birkevej ved Tokkekøbvej og ved skovløberstedet 'Stationshus' på nuværende Banevang. Det er faktisk et rigtig stort hul, og den megen jord blev kørt ud af udgravning-

gen med tipvogne.

I 1933 kan der godt have været en gravemaskine, det ved vi ikke, ligesom vi heller ikke ved, hvad man gjorde ved jordfylden. Mest oplagt var vel at bygge vejen gennem Sortemosen med fylden. Den betonstøbte bro klarede så trafikken i mange år med en højde og bredde, som man dengang anså for rigelig. Det var nødvendigt at opføre en pumpestation for at fjerne grundvandet. Ingen kan vel påstå, at betonbroen er køn og bevaringsværdig – og at den er alt for snæver, er jo indiskutabelt. Et enkelt minde fra krigens tid forsvinder samtidig: på østsiden havde nogen under Besættelsen med oliemaling skrevet: „Ned med Hitler, det dumme svin“. Selvom bogstaverne blev afrenset, dukkede skriften frem, når betonen blev regnvåd! □

BLOVSTRØD KRO 16??-1763

Af John Madsen

Da jeg i år 2000 havde læst Karen Andersens glimrende artikel i Nøglehullet om Blovstrød Kro og var blevet opmærksom på, at det faktisk var mine aner, hun fortalte om, fandt jeg ud af, at de spørgsmål hun stillede, havde jeg i kraft af min slægtsforskning i nogle tilfælde et svar på. Jeg har haft en snak med Karen Andersen om, hvorvidt der i de tidlige beretninger om kroen var tale om en privilegeret kro, og det er nok muligt, at den først fik sine privilegier, da den flyttede ud til Kongevejen. Privilegeret eller ej, så var der i 1600-tallet

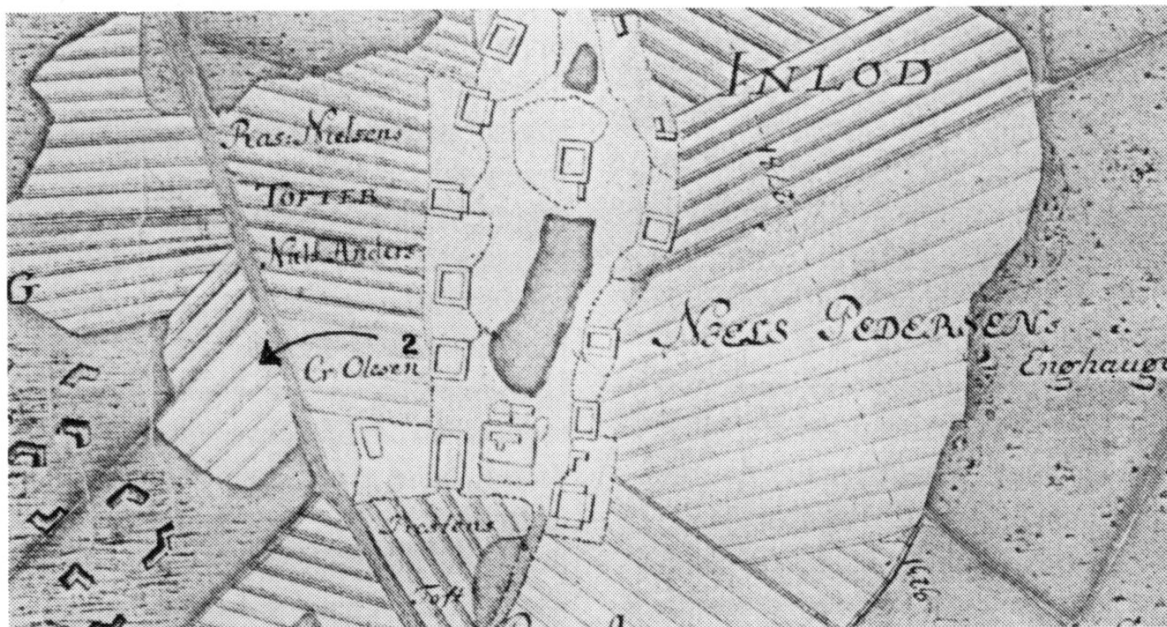
tale om, at der var et krohold i Blovstrød by med øvrighedens velsignelse. Kroens placering på dette tidspunkt, var nok dér, hvor kroen skal ligge – ved siden af kirken. Det har været en fattig kro, og den har sikkert ikke haft faciliteter, der har fristet kongen med følge til at forlade Kongevejen.

Mine aner, Niels Andersen, Ole Nielsen og Niels Olsen dukker op i perioden 1711-1763, men inden da har jeg i Landsarkivet i København fundet skrifter og dokumenter, der kaster lys over, hvad der skete på kroen tilbage til 1702.

Vi begynder med et skifte efter kromanden Morten Olsen, der dør i november 1701.

?-1701 Morten Olsen

Den 7. januar 1702 bliver der ved birketingene i København, Kronborg og Hørsholm læst og protokolleret en

Blovstrød landsbys gårde omkring gadekær og kirke på udskiftningskort fra 1773. Kroen var i Gård nr. 2 og blev flyttet ud til Kongevejen i forbindelse med udskiftningen.

tillysning om, at Morten Olsen, Kromand i Bloustrød for nogen tid siden er død, og at skiftehandlingen vil finde sted den 30. januar 1702 i Bloustrød.

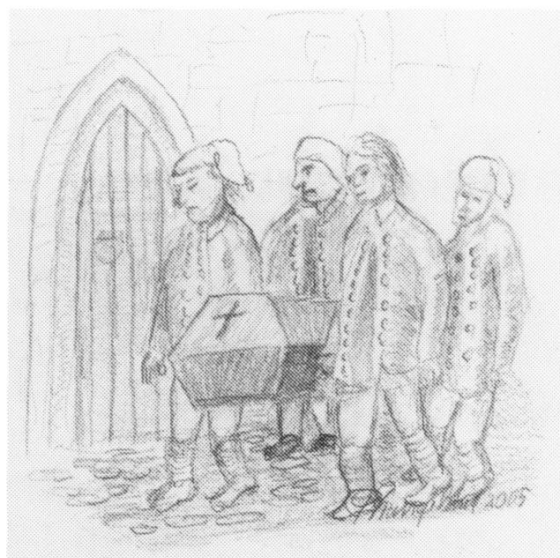
Arvinger med lovlige beviser på, at de er den salige mands rette arvinger og alle, som måtte have lovlige krav til boet, bør indfinde sig, således at man kan få overblik over, om boets midler kan opveje boets gæld. Der er foretaget registrering og vurdering den 27.

november 1701, umiddelbart efter kromandens død.

Af arvinger er der foruden enken, Maren Christensdatter, et lidet pigebarn, som er den salige mands brodersøn, Oluf Larsen Kochs datter og som menes at være i København hos moderen, Maren Oluf Kock'es. Der møder imidlertid ingen fra den side af familien op ved skiftehandlingen, og Bendt Jensen Bloustrød bliver så længe skiftet forstår ordineret som værge for den umyndige pige.

Skifteforvalteren er ridefoged på Hørsholm, Jørgen Cemmendsen og de to vurderingsmænd, Hans Jacobsen i Høsterkøb og Peder Bodelsen i Stumpedøsse. Enkens værge er hendes datters mand, Christen Nielsen, borger og indvåner i København.

Vi får ved registreringen og vurderingen ikke at vide, hvor stor kroen er, eller hvor meget bygningerne er værd. Det sker sjældent på dette tidspunkt for fæstede huse. Men ved at følge vurderingsmændene rundt, kan vi se, at der er tre stuer. I den første, kaldet dagligstuen, er der en kakkellovn, og desuden er der to kamre og et bryggers. Der er et loft og en lade og formentlig også en

Tegning: Povl Langeland

stald til de fire heste, en stud og en studling, to køer, seks grise samt nogle får.

Boets aktiver bliver opgjort til 248 sletdaler og 13 skilling, men så kommer boets skyldige gæld. Enken angav at være skyldig til overførster Johan Berent Claudi for øl og brændevin 30 sletdaler og nok en regning for ni tønder øl på 27 sletdaler.

Tjenestekarlen fordrede løn 16 sld., tjenestepigen ligeså 8 sld. og nok en pige 4 sld.

Så fremlagde svogeren Christen Nielsen regninger på 15 sld. angående den salige mands svagelighed, medicamenter m.m.

Barberen Casper Henning havde en regning fra den 27. november 1701 på 45 sld., og snedker Rasmus Larsen for en ligkiste 15 sld. samt smeden for beslag 13 sld.

Maria Nielsdatters regning for Cartuun (klæde af bomuld) 15 sld. 2 mark 8 skilling.

Apoteker Herforts enke for medikamenter 25 sld. 1 mark 2 skilling.
Hans Jensen Bromands regning for ligvognen og ligklædet 13 sld. 2 mark.
Kræmmer Frands Minke for indkøgning af vår til sørgeklæder og andet 51 sld. 3 mark 14 skl.

Skrædderen Johan Franchengart en regning af 29. november 1701 for udlagte penge til præsten og andet 11 sld. 2 mark 8 skl.

Af disse beløb påstod Christen Nielsen under ed, at boet intet havde betalt. Videre angav enken, at være skyldig i den salige mands begravelse, som til kirken er udlovet 10 sld. og for klokkerne (ringning) 1 sld., til præsten 4 sld. og degnen 1 sld., for graven at grave 1 mark 8 skilling, for øl og brændevin til bymændene, som bar liget bort 16 sld. 2 mark.

Skifteforvalteren skulle have 2 sld. og de to vurderingsmænd ligeledes 2 sld. Summen på den tilførte gæld løb så op i 332 sld. 3 mark 12 skl., hvilket betød, at der var et underskud på 84 sld. 3 mark 15 skl. Det var altså ikke så mærkeligt, at arvingerne holdt sig langt væk.

Enken og hendes værge blev spurgt, om hun i fremtiden ville bebo sit hus og beholde kroholdet, hvortil de svarede, at hun fremdeles agtede at blive ved huset og svare afgifter af både det og kroholdet. Dermed var dette skifte tilendebragt. (1)

Enken Maren Christensdatter fortsætter kroholdet trods den store gæld, eller måske netop derfor, et år efter mandens død.

1702-1703 Maren Christensdatter
Ifølge brev dateret København den 3. juni 1719, har Maren Sl: (salig) Morten Olufsens (Olsens) den 29. september 1703 udgivet skøde og solgt til skovrider Christian Nordemand Blovstrød Kros bygning og tilliggende. (2)

1703-1711 Christian F. Nordemand
Skovrider Nordemand (1663-1711) er gift to gange. I skiftet efter Anne Laustdatter den 30. oktober 1705 finder vi en bemærkning om, at kromanden i Rungsted Mathias Frigast fordrede lånte penge 18 sk. (3)

Skiftet efter Nordemands 2. hustru Anne Christensdatter den 4. marts 1709 fortæller mere om kroudgifter: Niels Pedersen i København fordrede for vin og brændevin 6 sld. 1 mark 8 skl., og Povel Christensen, brændevinsmand i København fordrede betaling for 19 potter brændevin. (4)

1711-1716 Niels Andersen

Jeg tror, Niels Andersen måske allerede fra 1703 har været „den daglige kromand“ i Blovstrød. Jeg kan i hvert fald ikke forestille mig skovrideren servere øl og brændevin for de lokale bønder. Bevillingen, for det er vel den, det handler om, kan være brugt som et „ben“ til de måske dårligt lønnede embedsmænd.

1716-1720 Catharina Mathiasdatter Frigast

Mathias Frigast, kromand på Rundsted kro, ansøger i 1716 dronningen, Louise R., om bevillingen til Blovstrød kro til

sin datter på grund af hendes mand skovrider Christian Manniche er død (jan. 1716), og hun sidder tilbage med sine uforsørgede børn.

Dronningens svar foreligger på tysk, her i oversættelse:

„Ansøgeren Mathias Frigast underdanigste ansøgning har Vi hermed allernådigst vedtaget. At hans datter, enke efter den afdøde Skovrider Christian Manecken bliver fæstet af kammersekretær Ratecken til at videreføre kroen i Blovstrød, som indtil for nylig er blevet drevet af Niels Andersen, og at hun på grund af opfostring af sine umyndige børn bliver fritaget for at skulle betale 10 rigsdaler årligt resten af livet, dog skal hun stadig betale øl og brændevin til oberførsten Johann Berend Claudi og ellers efterleve de foreskrevne kregler. Denne Vor allernådigste vilje beder kammersekretæren amtsforvalteren Jørgen Clemmentsøn tage til efterretning, således at han kan regulere sit amtsregnskab.

Udstedt på det kongelige slot København, den 30. oktober anno 1716.
Louise R.“ (5)

Enken får kroen og bliver fritaget for at betale afgift. Ifølge hendes fæstebrev af 29. november 1716 skal hun holde kroen i Blovstrød og bygningen i forsvarelig god stand, erlægge de deraf givende ordinære og ekstraordinære „Contributioner“, undtagen de årlige kroholdspenge, som hun efter resolutionen er eftergivet på livstid. Hun skal være forpligtet til kun at tage øl og brændevin hos overførsten Johan Bernt

Claudi og ikke udtappe noget enten søndag eller andre helligdage under prædiken eller førend gudstjenesten er forrettet. Hun skal sørge for, at alting imellem hende, hendes naboer og genboer og hendes gæster går skikkelig og kristeligt til. Hun skal overholde de kongelige forordninger angående kroholdelse, både dem der er udgivet og dem som vil blive udgivet. (6)

Historien om den fattige enke med de syv ukonfirmerede børn i avisudklippet fra 1929, svarer ikke helt til det skifte jeg har fundet efter skovrider Christian Mannich i 1716:

Enken Catharina Mathiasdatter, (hvis lauværge er hendes far, Mathias Frigast i Rungsted) har to fælles børn med Christian Mannich, nemlig Mathias Christiansen Mannich, 2 år og Katarina Margrethe Mannich, 3 år. Deres værger er henholdsvis farbror, Hendes kgl. Majestæts fyrbøder Bendix Erich Mannich og forpagter på Hørsholm Sr. Jacob Mathiesen Frigast.

Blandt mange, som fordrede penge i skiftet, finder vi Jens Andersen i Blovstrød. Han havde 18 sld. 3 mark og 8 skl. til gode for varer. Overskuddet i boet er 239 sld. 1 mark og 10 skl.

Enken afstår sin del til børnene, fordi de er så små. (7)

Ligefrem fattig kan man vel ikke kalde hende og hendes familie. Det ligner mere folk, der vidste hvordan man begik sig i de højere kredse.

Catharina Mathiasdatter gifter sig igen allerede i december 1716 med Andreas Sønderborg, og de får en søn Christian født juli 1719 og død december 1719. I et brev dateret Hørsholm den 18. maj

1719 beklager Mathias Frigast, (som har et pant i kroen i Blovstrød på 200 Rdl.), „at hvis de folk, som nu bebor Blovstrød Kro bliver der endnu et år til vil de fleste af bygningerne falde sammen. En længe ligger allerede på jorden“. (8)

Det er næppe hans egen datter, han sigter til, altså kan det være Niels Andersen, som stadig har med kroens daglige drift at gøre.

I maj 1720 dør Catharina Frigast og begravnes den 12. maj i Blovstrød.

1720-1721 Andreas Sønderborg

Catharina Frigasts enkemand, Andreas Sønderborg får i 1721 en lejermålsbøde for omgang med Karen Jensdatter, og dette er måske årsagen til at kroen går tilbage til Niels Andersen.

1721-1728 Niels Andersen

I 1718 kørte Niels Andersens søn Ole ulovligt på Kongevejen på vej til møllen med to sække korn og fik konfiskeret korn og vogn. Her er Niels Andersens bønsskrift dateret Blovstrød den 17. november 1718. Jeg har valgt at „oversætte“ brevet til noget der ligner nu-

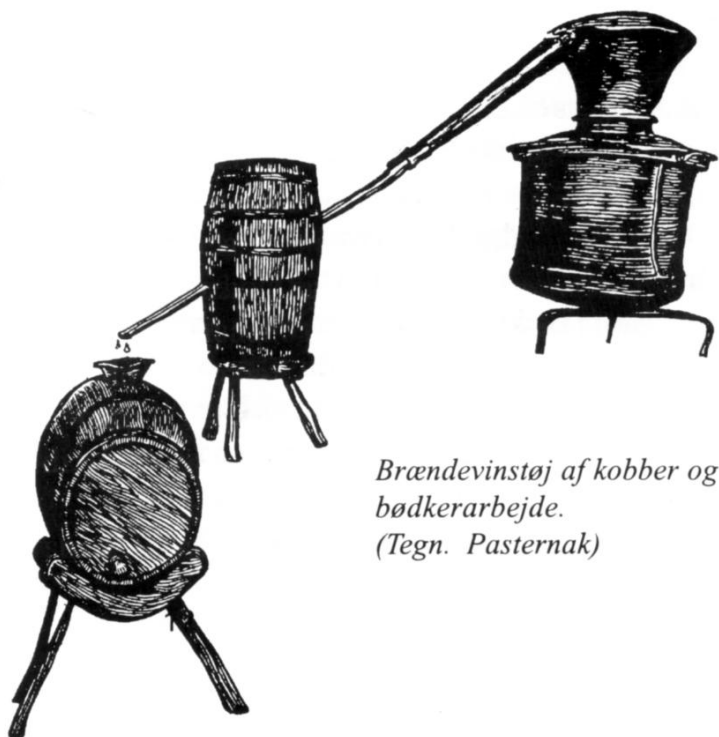
dansk. Det er stilet til Dronningens Kammersekretær, Justitsråd Johan Philip Rateckens, en indvandret tysker, der er meget dårligt lidt af bønderne. Det begynder som alle breve på dette tidspunkt med en masse høflige sætninger, ja, man kan ligefrem se brevskriveren „bukke og skrabe ud“, mens han skriver:

Brevet drejer sig om, at hans søn Ole, lørdag den 5. november 1718 skulle køre til Skaagerøds Mølle på Ebberøds grund med en sæk rug og en sæk byg, som skulle males til mel. Møllen ligger ca. $\frac{3}{4}$ mil fra Blovstrød, men da drengen er kommet ca. halvvejen, ved Fuglsangs Bro, møder han Oberførsten, afdøde jægermester Claudis fuldmægtig, Andreas Stær, som spørger ham, hvem der har givet ham lov til at køre på Kongevejen. Drengen svarer, at han ikke kender andre veje til møllen. Drengen bliver taget med til skovridere-gård i Birkerød, hvor hest og vogn bliver vurderet til 18 rdl. og derfra videre til Hørsholm, hvor de to sække korn og vognen bliver indsat. Hesten får drengen lov til at ride hjem på, men faderen Niels Andersen ved ikke, om

han tør bruge den, fordi den måske også er konfiskeret. Der, hvor drengen er blevet taget i at bruge „Kongens Vej“ fra København til Frederiksborg (Hillerød) er der på begge sider af vejen en mose, et morads. Efter bommen (ved broen) er der en vej, så der kan køres af Kongevejen igen, så det vil sige, at „forbrydelsen“ har bestået i at køre på Kongevejen ca. 50 skridt. Møllen ligger tæt op ad Kongevejen, således at mølledammen ligger på den ene side og møllen på den anden.

Niels Andersen bønfaller om at få sin hest og vogn samt sækkene med korn tilbage, da han ellers ikke kan overse at få sin jord pløjet og harvet og skaffe føde til sin kone, sig selv, sine seks børn og tjenestefolkene. (10)

I 1719 anklages samme Niels Andersen for ulovlig brændevinsbrænding. Her er hans bønsskrift til Justitsråd Rateckens om at få sit brændevinsudstyr tilbage: „Høy Edle og Velbaarne Hr. Justitz Raad og Cammer Sekretaire!

Brændevinstøj af kobber og bødkearbejde.
(Tegn. Pasternak)

Forordning

Ingaående
Uilladelig Brændeviinsbrænden at affaffe, med videre
udi Danmark.

JÆGERSBORG Slot den 23de Novembris Ao. 1757.

RIGSBENHØR,
Trykt hos Directeuren over Hans Kongel. Majests. og
Univ. Bogtrykkerie, Johan Jørgen Spffner.

Flere gange var det nødvendigt at udstede kongelige forordninger om brændevinsbrænding.

Jeg fattige Mand nødis til at søge den goede Herre, angaaendis hvad som mig er blefven arriveret i Gaar, som var den 11 Aprill af Forpagteren ved Brygge og Brenderiet i Holte; I det at hand sielf fierde, kommer til mit Huus foruden nogen Øfrigheds Mænd med sig /: da Jeg formedelst mit stackels Qvegs Skyld som er forsvecket havde brendt saa meget som 2de Skiepper Malt:/ og med Vold Viciterer mit Huus, ja bryder min Kammer dør op, og saa finder Én Brendeviins Hat og Laaget rdertil, og dermed gick bort, og tog det med sig: Alt saa er jeg forarsaget at søge Hr. Justitz raad, om hand herudi ville være mig assesterlig, og hielpe mig til at faa mit Tøg igien; Den Almægtige Gud

hannem derfor riigeligen vil Velsigne og belønne. Jeg ydmygst er og forblifer Høy-Edle og Velbaarne Hr. Justitz Raads allerydmydigste Tiener Niels Andersen. Bloustrød 12 Aprill 1719". (11)

Niels Andersen har mens bevillingen endnu tilhørte Catharina Mathiasdatter Frigast forsøgt sig med „hjemmebrænderi“. Undskyldningen om, at det er til hans køer lyder noget søgt. Det fremgår tydeligt helt fra skiftet i 1702, at alt øl og brændevin skulle leveres af Johan Berent Claudi i Holte. Ejeren af Holtegaard i Københavns Amt havde fra midten af 1600-tallet privilegium på at forsyne alle bønder og kroer i Karlebo, Bloustrød og Birkerød sogne med øl og brændevin, dog havde Rungsted Kro særlige privilegier. Desværre har jeg ikke fundet svarene på Niels Andersens bønsskrifter.

1728-1730 Niels Andersens enke

Ca. 1728 dør Niels Andersen og hans enke sidder i uskiftet bo indtil sønnen Ole Nielsen kan overtage kroen.

1730-1756 Ole Nielsen

Den 30. juli 1730 underskriver kongen fæstebrev på, at „Ole Nielsen udi Bloustrød fæster det Huus i bemeldte Bloustrød, som hans Fader Niels Andersen, med tilliggende Kroehold er fra Døed, og Enken til ham afstaaet efter mellem dem sluttede Foreening. Til Huuset er Hartkorn 4 skp. 1 fdk. 1 alb. Giver til fæste 20 rdl“. (12)

„Indtil nu har Bloustrød Kro været et

husmandssted“, men i året 1738 fæster „Ole Nielsen Kroemand Gaarden No. 2 i Bloustrød, som Hans Bendsen forhen beboede, og til hannem formedelst alderdom og skrøbelighed afstaaed haver. Indfæstning 5 rdl. 2 mk.“ (13)

1739 mageskifter Ole Nielsen et stykke jord med præsten, Jørgen Ebbesen, således at han får jord ud til Kongevejen. (14)

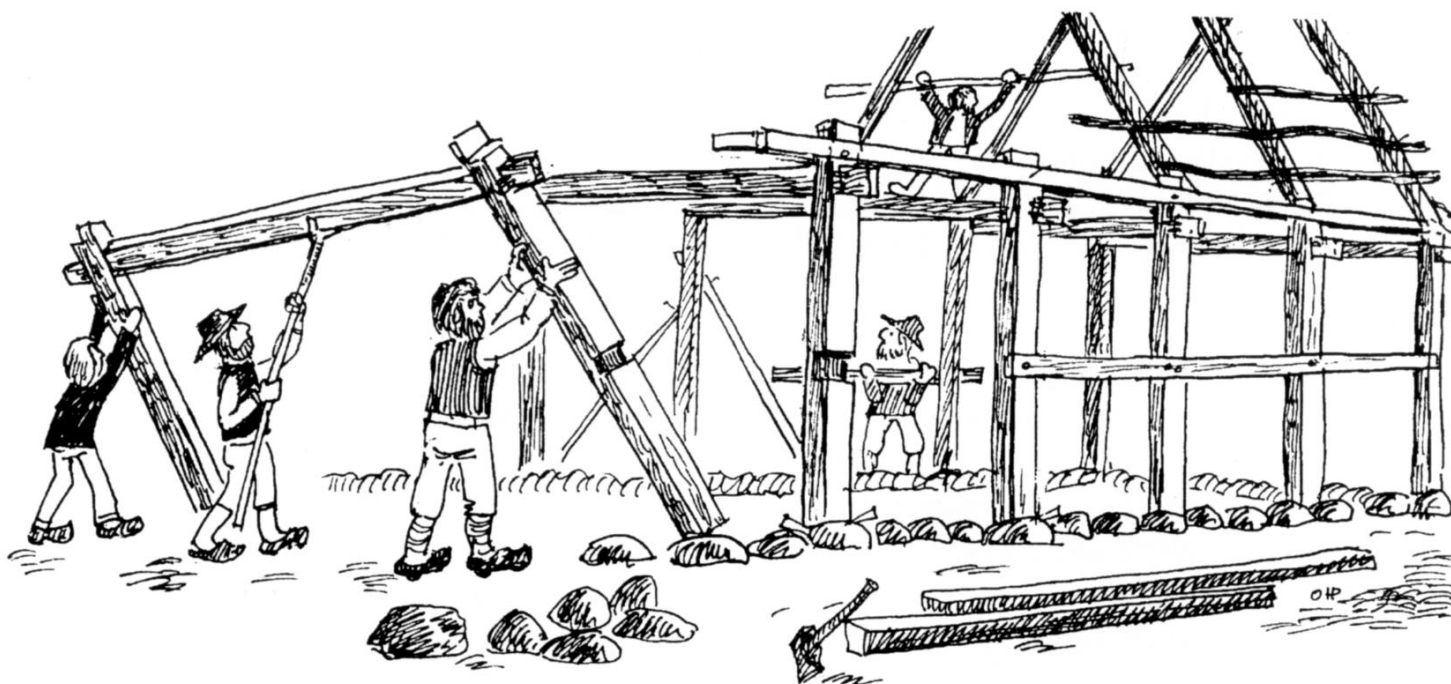
Ved starten af kvægsygen i 1746 mister Ole Nielsen 26 stk. kvæg. (15)

I marts 1754 nedbrænder kroen. Her følger amtsforvalter Ulstrups brev på nudansk:

’Højædle og velbårne hr. etatsråd og amtmænd højgunstige herre!

Hermed skal jeg ydmygst anmelde, at i aftes kl. 19 antændtes en ulykkelig

brand i taget ved skorstenen på Blovstrød Kro. Efter en time lå gården, der var en af de største og bedste bygninger i amtet, i aske. Hen mod klokken 20 fik jeg rapport om det skete, og jeg kørte straks med sprøjten til byen. Fra kl. ca. 19.30 til i morges kl. 4 bekæmpede vi ilden og sikrede resten af byen, så den var udenfor fare. Jeg fik ved den lejlighed våde ben og måtte gå således i 6-7 timer, hvorfor jeg i dag har så store smerter i mit højre ben, at jeg ikke kan tåle at sætte det til jorden, hvorfor jeg ligger til sengs og skriver dette. Jeg forbliver med al veneration Deres velbårenheds underdanige tjener.
Hirschholm, d. 26. marts 1754.
C. Ulstrup' (16)

Kroen blev genopbygget for godsets regning samme år (17), og i 1756 dør Ole Nielsen.

Her følger et omskrevet uddrag af et pantebrev i Ole Niensens skifte: 'Min Ejendoms Bygning og Ny opbygte Huus i Bloustrød Bye beliggende ved Gadekæret, hvor Haven med samme Kær er omflydt og Sogne- eller Kirkevejen gaar tæt forbi, den østre Siide af Gaarden bestaaende af 14 Fags Stuehus, hvori er indrettet 2 Stuer, 4 Kamre og Brøggers, Dernæst 2 Længer Udhuse, hvori er indrettet Lade, Stald og Tærskelø, der tilsammen udgør 33 Fag Huus'. (18)

1756-1759 Ulvig Børgesdatter

Ulvig Børgesdatter (1700-1772) var Ole Niensens enke og datter af blegeemanden i Bregnerød, Børge Olsen og hustru Gjertrud Olsdatter. Hendes søster Anna Børgesdatter (1698-1762) blev i 1720 gift med kromanden i Ugge-løse, Jens Jensen, og da han døde i

1726 giftede hun sig med Peder Pedersen. Da kroen i Uggeløse står for nedlæggelse får Peder Pedersen den 23. juni 1732 tinglæst skøde på Bregnerød Kro.

1759-1763 Niels Olsen

Den 29. juni 1759 underskrev Niels Olsen (1733-1781) fæstebrev til Blovstrød Kro, som han overtager efter sin mor, Ulvig Børgesdatter. Han lover at holde husets bygning ved lige i god og forsvarlig stand... "Ligesaa bliver hand og forbunden at holde eet sømmeligt Kroehold og ei tillade nogen af Hendes Maits Bønder eller andre ved Spil eller utilbørlig Druck at opholde dem hos sig; Hvad Dricke-Vahre af Dansk Øll og Brendeviin, som i Huuset consumeres, bliver den Fæstende pligtig at tage fra Sandholm-Gaard, saalænge de sammested allernaadigst meddelte Privilegier vedvarer, men derefter dependerer det af det Høi Kongelige Herskab, hvorfra samme skal leveres..." (19)

Dette og fæstebrevet fra Catharina Frigast i 1716 er de eneste fæstebreve, jeg kender i sin fulde ordlyd, men mon ikke de er identiske med de andre fæsteres? Her i 1759 er det meget vagt formuleret, hvad privilegierne står for. 1760 indføres arvefæste i Hørsholm amt.

1763 afhænder Niels Olsen kroen i Blovstrød for at overtage Isterødgård i Isterød, Birkerød sogn, som hans kone, Anne Jørgensdatters familie har haft i fæste i generationer.

Noter:

RA = Rigsarkivet.

LAK = Landsarkivet i Kbh.

- (1) Skifte efter Morten Olsen, 30.1.1702. (LAK film nr. 786, s. 39)
- (2) Hørsholm Amt I, Indkomne sager 1708-21. No. 335. (LAK)
- (3) Skifte efter Anne Laustdatter, 30.10.1705. (LAK film nr. 786, s. 167)
- (4) Skifte efter Anne Christensdatter, 4.3.1709 (LAK film nr. 786, s. 219)
- (5) Hørsholm Amtsstue 1703-83. Resolutioner. (LAK)
- (6) Hørsholm Amt I. Indkomne sager 1708-21 No. 334. (LAK)
- (7) Skifte efter skovrider Chr. Manich (1685-1716) (LAK film nr. 787, s. 130)
- (8) Hørsholm Amt I. Indkomne sager 1708-21 No. 335. (LAK)
- (9) Blovstrød Sogns Kirkebog
- (10) Hørsholm Amt I. Indkomne sager 1708-21 No. 269. (LAK)
- (11) Hørsholm Amt I. do. do. No. 216. (LAK)
- (12) Protokoller over udfærdigede ordre og ekspeditioner vedr. Hørsholm Amt 1730. RA: 22444.43
- (13) Hørsholm Amtstues Jordebog: Inventarium- og Materialregnskab 1738-39. Destination No. 12. Året fra 1. maj til årsdagen 1738. (LAK)
- (14) Hørsholm Amt. Dr. Sophie Magdalenes resolutioner 1731-49 No. 763. (LAK)
- (15) Hørsholm Amt. Partikulære Breve 1746. Brev til amtmand over Hørsholm amt Victor Chr. Von Plessen. (LAK)
- (16) Hørsholm Amt. Partikulære Breve 1754. (LAK)
- (17) do.
- (18) Skifte efter Ole Nielsen, kromand i Blovstrød. Film 792. (Skifteprotokol no. 20, 1746-59, s. 335.) (LAK)
- (19) Hørsholm Amts fæsteprotokol 1741-77. (LAK)

□

EN LANDSBY – 25 ÅR EFTER

Af Ole Høegh Post

I foråret 1980 foretog alle lokalarkiver i Frederiksborg Amt (LAFA) en fotogra-

fisk registrering af de bevarede landsbyer, som de så ud dengang.

I vort område blev Vassingerød og Kollerød gennemfotograferet meget detaljeret, ligesom vi forsøgte at opsnuse så megen historie som muligt på stedet.

Siden har lokalarkivet haft en del andet at se til, men lige pludselig er der allige-

I 1980 var skolen noget medtaget og tjente som kollektiv: I dag er huset istandsat og har trods markant ændring bevaret de oprindelige proportioner.

„Nettes Hus“ (Antonette) hed Bygadens lille bondehus (nr. 10) efter en ældre dame med personlighed. Udvidelsen bag huset virker ikke fremmed for gadebilledet.

Kollerød er stadig domineret af de store gårde, og billedet fra i år af Brønshøjgård med Lunde-bakkegård i baggrunden kunne lige så godt være fra 1980 – incl. bilen!

vel gået et kvart århundrede. Dermed kunne der være en mening i at sammenligne før og nu.

Naturligt nok er der sket en hel del i perioden – også i landsbyerne, selvom de i store træk ligner sig selv.

Vassingerød har fået naboskab af et voldsomt industriområde, og det har naturligvis præget landsbyidyllen.

Kollerød fik i 1980'erne en bevarende lokalplan, der kun tillod vækst i form af en afrunding af bebyggelsen, hvorefter enkelte 'huller' kunne udfyldes med nye huse.

I slutningen af april og starten af maj 2005 optog vi nogle ruller film i Kollerød, dvs. den samme landsbys huse og gårde dokumenteret med 25 års mellemrum.

De sidste 25 års udvikling i Kollerød følger tendensen fra resten af hoved-

stadsregionen: de små huse har fået 'velfærdsknaster' i form af udvidelser og tilbygninger med og uden forbindelsesgange, og nye ejere har givet byen et løft, så der ser lidt dyrt ud!

En del af de ydmyge rønner er blevet spændende liebhaverboliger eller ligefrem luksus; hovedstadens nærhed fornægter sig ikke.

En moderne landsby behøver slet ikke at leve af landbrug mere.

Den omdiskuterede 'afrunding' af landsbyen har givet fem helt nye rækkehuse på Sørupgårds boldbane og herudover fire andre nyere huse, bl.a. det markante rækkehus til erstatning af det gamle 'Lange Hus' sydligst i byen. Kollerød fremtræder stadig som en landsby med tre store gårde og en nu moderniseret bebyggelse især langs landsbygaden.

Købmandsgården holdt længe stand i landsbyen, men overlevede ikke 1980'erne. I dag er varegården, loftslugen og butikken væk, og taget er udskiftet, men ellers er det samme hus.

Snart indflytningsklar: 5 rækkehusboliger på Sørupgårds boldbane i maj 2005. Sørupgårds værkstedsbygning indrettes også til boliger.

Doppelthuset på Vejs Ende 2-4 ligner sig selv, og der er kun få ændringer på 25 år.

Vejs Ende 1 hed Væverhuset i 1980 efter en landsbyvæver. Dengang havde det lille bondehus pynteskodder, to skorstene og en del store træer i den frodige have. Den stråttækte carport understreger i dag et markant generations(-ejer)skifte.

HVAD HEDDER VORES BY ???

Ved forskellige festlige lejligheder som f.eks. jubilæer eller afslutningsfester, bruger kommunens utallige foreninger og klubber tit en fællessang for at løfte stemningen og hyldede fællesskabet. Og rigtig tit synger man sangen „Hvad hedder vores by?“ om navneforvirringen mellem Allerød/Lillerød og alle de andre ‘-rødder’, der går på melodien ‘Den lille frække Frederik’.

Meget ofte omskrives det sidste eller andre vers, så det henviser til netop den pensionistforening eller sportsgren, der holder festen.

På lokalarkivet har vi i årenes løb modtaget mange forskellige variationer af sangen, men der har aldrig stået noget forfatternavn under. Vi har spurgt os for i lokale ‘digterkredse’, men det var ikke nogen af forfatterne til revyerne og heller ikke hverken ‘Lars Kanit’ eller ‘Poeter’, der var ophavsmanden.

Så endelig sidste år fik vi nogle oplysninger, hvor der var noget kød på: „Sangen skulle være skrevet af en Henrik Bruun fra Blovstrød, der havde skrevet den til sin datter Malene, der gik i 2.c på Blovstrød Skole en gang i 1970’erne.“

På Arkivet har vi alle de lokale Vejvisere fra den første udgave i 1968, så det var „bare“ at starte fra en ende af. Men der var ingen Henrik Bruun – ikke før 1980, hvor der dukkede en tekstforfatter op på Cedervangen med det rigtige navn. Bingo! Det måtte være

ham – det kunne ikke være andre, der havde skrevet den sang, – selvom det så ikke passede med vores oplysninger om Blovstrød Skole. Men familien fraflyttede kommunen midt i 1990’erne og var pist væk i Vejviseren.

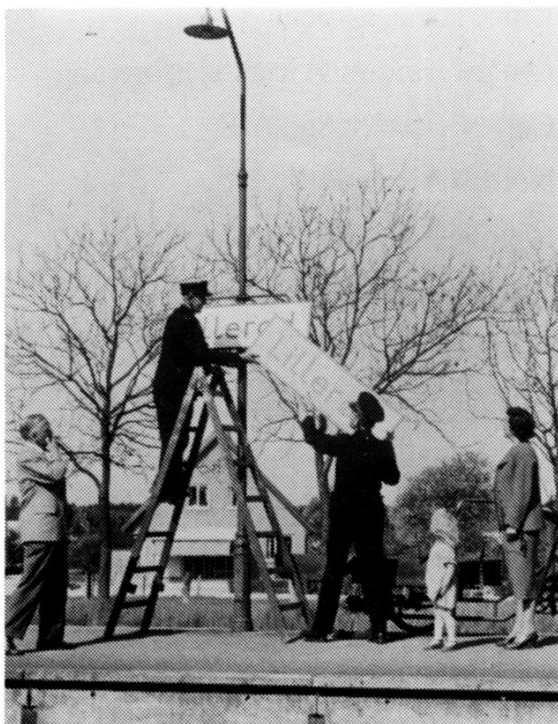
Internet! Det er løsningen – og heldigvis har tekstforfatteren et mellemnavn, så han må være let at finde via Kraks hjemmeside. Men søgningen gav ingen resultat. Og der er 128 i Danmark, der hedder Henrik Bruun.

Men Internettet er nu ikke så tosset, for vi fandt Malene og talte med hendes kæreste, der er en flink ung mand. Han kunne oplyse, at vores tekstforfatter lever i bedste velgående, og da han havde hørt hele den rørende historie om sangen, gav han os svigerfaderens telefonnummer.

Henrik B. Bruun bor såmænd lige ovre i Birkerød, og han kunne oplyse, at sangen oprindeligt er skrevet på melodien ‘Mariehønen Evigglad’. Datteren gik ganske rigtig i 2.c. men på Engholmskolen, og sangen er skrevet i 1984/

1985 til inspektørens fødselsdag eller jubilæum.

Nu kan vi endelig for første gang sætte forfatternavn under „Hvad hedder vores by?“ – og der skal stå Henrik Barenholdt Bruun!

Da navne-halløjjet startede i 1952.

Her er en af variationerne af „Hvad hedder vores by?“, hvor bl.a. sidste linie i 7. vers er ændret, så vi også husker Børstingerød:

Hvad hedder vores by ???

Mel.: Den lille frække Frederik eller
Mariehønen Evigglad

Hvorfor bor vi Allerød
og naboen i Lillerød?

Jeg syn's forvirringen er blød
– forklar mig det, så er du sød.

Jo, ser du D S B, de brød
sig ikke om, det altid lød
som om de råbte Hillerød,
når toget kom til Lillerød.

Så stod de af i Lillerød
de folk, som sku' til Hillerød.
De skreg og klaged' deres nød
og kom for sent til Hillerød.

Så fandt man på, at Lillerød
Station sku' hedde Allerød,
og ved de små kommuners død,
blev alting kaldt for Allerød.

Nu ligger byen Lillerød
midt i kommunen Allerød,
til højre ligger Bløvslerød,
et stykke nord for Birkerød.

Til venstre ligger Kollerød,
lidt fjernere Vassingerød,
og nordpå ligger Hillerød
på vejen til Asminderød.

Gymnasiet hedder Allerød,
og skolen hedder Lillerød,
mens vejen hedder Kollerød,
og lad os huske Børsting' rød.

Og kroen hedder Bregnerød,
der får man lækkert oksekød.
Og langt væk ligger Horserød,
– der får man bare vand og brød.

Kommunen, den er fin ved grød,
borgmesteren er ikke rød.
Selv læreren er mægtig sød,
og dagen, den er rosenrød.

Henrik Barenholdt Bruun

LFAKs firmamedlemmer:

Allerød Bog & idé	Lokalbanken Lillerød
Allerød Elektriker	Lyngby Tømmerhandel A/S
Allerød Foto 2 Aps.	Lyngby Handelsforening
Allerød Fysioterapi og Træning	Lyngby Overdrevs Grundejerforening
Allerød Handelsforening	Carl Nielsen & Søn A/S
Allerød Vinhandel	Nordea Allerød
Bilhuset Allerød ApS	Nybolig Lillelund
BoRent Hjemmeservice Aps.	Axel Rasmussen & Søn A/S
Brillehuset	Rosmosegårds Beboerforening
DPA Microphones A/S	Rønnholtparkens Ejendomskontor
AOC Engholm	Schouboefonden
Karin Hermansen Guld – Sølv – Ure	Skjoldburne
Krukkerne Blomster og Vin	K. Thomsen El-installation A/S
La Strada Herretøj	Vindbygårds Grundejerforening
Laser Tech. Services A/S	VVS Fritz Janum

Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød Kommune, Kirkehavegaard, Kirkehaven 10, Lillerød, 3450 Allerød, tlf. 48 17 08 91. Åbningstid: Tirsdage kl. 9.00-13.00, samt efter aftale med arkivleder Birthe Skovholm.

Henvendelse kan også ske til:
Ole Høegh Post (formand) tlf. 48 17 53 26 (kun aften),
Wolthersvej 6, Lillerød, 3450 Allerød.

Arkivets e-mailadresse: LFAK@mail.tele.dk – Hjemmeside: www.lafak.dk.

"Nøglehullet" er foreningens og arkivets medlemsblad. Redaktion: Birthe Skovholm og Ole Høegh Post. Tryk: Preben Jensen.

Oplag: 400 ekspl. ISSN 0905-4146.

Juni 2005.

Alle kortudsnit har Copyright Kort og Matrikelstyrelsen, Rentemestervej 8, 2400 København NV.

Fotos med kendt fotograf: Budtz Müller & co.: 2 – H. Kragh: 5ø – Ole Høegh Post: 3, 4, 16, 17, 18, 19, 20, 21.

